

# Rapport

---

efter kvalitetsgranskning av Kunskaps-  
bedömning i grundskolan årskurs 1-3  
vid den fristående skolan Freinetskolan  
Tallbacken i Ljusdals kommun

## Innehåll

---

Inledning

Bakgrundsuppgifter om Freinetskolan Tallbacken

Resultat

Syfte och frågeställningar

Metod och material

## Inledning

---

Skolinspektionen genomför en kvalitetsgranskning av Kunskapsbedömning i grundskolan årskurs 1-3 under november 2011-mars 2012. Granskningen vid Freinetskolan Tallbacken i Ljusdals kommun ingår i detta projekt.

Freinetskolan Tallbacken besöktes den 1-2 februari 2012. Ansvariga inspektörer har undervisningsråden Sigbritt Gålnander och Ulrika Svedmark varit. I denna rapport redovisar Skolinspektionen sina iakttagelser, analyser och bedömningar. Förutom en redogörelse av kvalitetsgranskningens resultat ges även en kort beskrivning av granskningens syfte, frågeställningar och genomförande.

Kvalitetsgranskningen genomförs i totalt 31 kommunala skolor och 4 fristående skolor. När kvalitetsgranskningen är avslutad i sin helhet redovisas de samlade resultaten i en övergripande kvalitetsgranskningsrapport. För de skolor som ingått i granskningen ger rapporten en referensram och en möjlighet till jämförelse med förhållanden på andra skolor. Det enskilda beslutet kan därmed sättas in i ett större sammanhang.

## Bakgrundsuppgifter om Freinetskolan Tallbacken

---

Skolverket godkände Kläppa skola, Lek & Lär, som numera heter Freinetskolan Tallbacken, som en fristående grundskola för årskurserna 1- 6 genom beslut (dnr 95:1941) den 21 maj 1996. Huvudman var Personalkooperativet Friskolan i Ljusdal ekonomisk förening. Huvudmannen har även godkännande för fristående förskoleklass från och med läsåret 1999/2000. Den 14 november 2006 fick huvudmannen Skolverkets godkännande och rätt till bidrag för årskurserna 7-9 (dnr 43-2006:973). Den 19 december 2011 godkände Skolinspektionen Tallbackenhuset AB som ny huvudman för fristående förskoleklass, grundskola och fritidshem vid Freinetskolan Tallbacken (dnr 34- 2011:5452).

Organisationsnummer 556640-3407

Freinetskolan Tallbacken ligger centralt i tätorten Ljusdal. Skolan arbetar utifrån Célestin Freinets pedagogik. Skolan har 17 elever i förskoleklass och 182 elever i årskurserna 1-9. Personalen är organiserad i två vertikala arbetslag, förskoleklass och årskurs 1-5 respektive årskurs 6-9. Utöver detta är lärarna indelade i ämnesarbetslag samt fyra så kallade verkstadsgrupper med ansvar för planeringen och undervisningen i de så kallade verkstäder som eleverna arbetar med en dag varje vecka. Skolan leds av en rektor.

Varje arbetslag har en gemensam mötestid varje vecka. Därutöver deltar alla lärare i så kallade allpersonalkonferenser en gång i månaden.

| Skolenhetens namn: Tallbacken | Antal elever |
|-------------------------------|--------------|
| Förskoleklass                 | 17           |
| Grundskola                    | 165          |
| <b>Totalt antal elever:</b>   | 182          |
| Antal elever i årskurs 1-3    | 50           |
| Antal elever i årskurs 3      | 17           |

Skolans egna uppgifter februari 2012

## Resultat

---

### 1. Gör läraren fortlöpande bedömningar av elevernas kunskapsutveckling utifrån kursplanernas kunskapskrav?

---

#### 1.1 Rektor tar ansvar för att lärarna bedömer elevernas kunskaper utifrån kursplanernas kunskapskrav

---

|                                                                                                                                                 |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Här undersöks om rektorn tar ansvar för och skapar förutsättningar för lärarnas gemensamma arbete med kunskapsbedömningar utifrån kursplanerna. |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

I Freinetskolan Tallbacken har ett arbete påbörjats med att bygga upp gemensamma rutiner och former för planering av undervisningen, bedömning och dokumentation av elevernas kunskaper utifrån den nya läroplanen för grundskolan, Lgr 11. Med början hösten 2010 startades en internutbildning för all personal. Utbildningen pågår fortfarande och leds av en utomstående konsult. Syftet med utbildningsinsatsen är att vidareutveckla Tallbackens Freinetpedagogik i samband med införandet av den nya skollagen och Lgr 11. Utbildningen består bland annat av föreläsningar, studiedagar samt observationer av och samtal kring lektioner i respektive arbetslag. Vidare har rektorn tillsammans med två lärare deltagit i Skolverkets implementeringsinsatser när det gäller den nya skollagen och Lgr 11. Rektorn beskriver också att den utbildning kring de nya skolförfattningarna som han får genom den statliga rektorsutbildningen försöker han föra vidare till skolans personal. Alla lärare har tagit del av och diskuterat Skolverkets filmer kring Lgr 11 vid de månatliga allpersonalkonferenserna. Däremellan har implementeringsarbetet fortsatt i respektive arbetslag. Implementeringsarbetet av Lgr 11 sker också i viss mån i samarbete med fem andra Freinetskolor i landet. Vid det årliga Freinetskolemötet i höstas, där fem skolor deltog, diskuterades exempelvis Lgr 11 i olika ämnesgrupper. En viktig fråga för skolan har enligt rektor varit att diskutera Lgr 11 i förhållande till skolans Freinetpedagogik. I lärargruppen fanns till att börja med en oro kring att arbetet inte längre skulle kunna bedrivas tematiskt, vilket är en viktig del av skolans pedagogik.

Skolans fortsatta utvecklingsarbete är enligt rektorn och lärarna tänkt att främst bedrivas vid de veckovisa arbetslagsträffarna och de månatliga allpersonalträffarna. Uppdraget till arbetslagen är att arbeta med de gällande kursplanernas nya struktur och begrepp och hur detta kan omsättas i planering av undervisning samt i bedömning och dokumentation av elevernas kunskaper. Arbetet har hittills till stor del handlat om att skapa en "*röd tråd*", det vill säga att utifrån kursplanernas centrala innehåll göra en fördelning av arbetsområden mellan olika årskurser. Arbetslagsträffarna har dock enligt lärarna en tendens att handla mer om praktiska frågor än utvecklingsfrågor. Lärarna efterlyser därför en tydligare struktur för det pedagogiska utvecklingsarbetet och uttrycker ett behov av att arbeta vidare med exempelvis innehållet i planeringarna för olika ämnen eller arbetsområden. Rektorn medger att han inte fullt ut är förtrogen med det pågående implementeringsarbetet i F-5 arbetslaget eller till exempel i vilken mån lärarnas planeringar är i samklang med Lgr 11. Rektorn är också medveten om behovet av en tydligare ledning och struktur för implementeringsarbetet samtidigt som han beskriver vikten av att som ledare lägga ut ansvar på lärarna. Som ett led i att skapa en tydligare ledning av verksam-

heten så har skolan planer på att utse så kallade ämnesansvariga, vars uppdrag i arbetslaget blir att vara *"expert"* på sitt ämne.

Utifrån dokumentstudier och intervju med rektorn och lärarna kan Skolinspektionen konstatera att skolan saknar gemensamma rutiner och former för vad, hur och när lärarna ska dokumentera elevernas kunskaper. Ett arbete är dock påbörjat och skolan har fattat beslut om att samtliga lärare ska använda samma digitala program för dokumentation av bland annat planeringar av undervisningen, bedömningsmatriser och för att dokumentera respektive elevs kunskapsutveckling. Se vidare under avsnitt 1.3 och 1.4. Rektor beskriver att det varierar bland lärarna om eller i vilken grad det gemensamma digitala dokumentationssystemet används. Detta förhållande bekräftas av lärarna. Det finns också ett visst motstånd mot att använda systemet då det för lärare kan kännas *"mer publikt"* att lägga ut information digitalt än om samma information *"skrivs på papper"*.

Vid intervju så uttrycker lärare att ett annat utvecklingsområde för skolan är att skapa ett likvärdigt språk liksom bedömningsmatriser/bedömningsstöd i exempelvis de naturorienterande och samhällsorienterande ämnena. Det finns ett påbörjat arbete för att skapa ett gemensamt och sakligt språk i dokumentationen av elevernas kunskapsutveckling i form av kommentarbanker för några ämnen. Detta arbete behöver dock vidareutvecklas enligt lärarna. I de individuella utvecklingsplaner som Skolinspektionen tagit del av är dock språket sakligt och värderande uttryck om den enskilde elevens personlighet återfinns inte. Lärarna bekräftar att de tidigare diskuterat detta och att de tänker sig för innan de skriver omdömen om eleverna.

Granskningen visar vidare att rektorn behöver utveckla arbetet med att säkerställa en likvärdig bedömning av elevernas kunskaper. Lärare uttrycker vid intervjuerna en osäkerhet kring vad i kursplanerna de ska bedöma elevernas kunskaper gentemot. De uttrycker ett behov av gemensamma bedömningsdiskussioner utifrån konkreta elevexempel. De uppger att sådana diskussioner inte förekommer i arbetslagen vilket innebär att lärarna inte vet om de gör likvärdiga bedömningar. Lärare beskriver också en viss motvilja mot att bedöma elever i alla ämnen i de lägre skolåren och uttrycker exempelvis *"Vem är jag som har rätt att bedöma? Måste man det?"* Detta står det mer om under avsnitt 1.3 och 1.4.

**Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen** att rektorn behöver ta ansvar för att följa upp och säkerställa att lärarna planerar undervisningen utifrån kursplanerna samt bedömer och dokumenterar elevernas kunskaper utifrån kursplanernas kunskapskrav i alla ämnen. Rektor har dock tillsammans med skolans personal initierat ett utvecklingsarbete kring dessa frågor.

Vidare bedömer Skolinspektionen att rektorn skapar förutsättningar för att skolans lärare använder ett sakligt språk i den dokumentation som görs.

Rektorn behöver ta ett ökat ansvar för att säkerställa en likvärdig bedömning inom skolenheten.

## 1.2 Skolan har ett systematiskt kvalitetsarbete kring kunskapsbedömning

Här undersöks om rektorn ser till att det finns ett kvalitetsarbete kring kunskapsbedömningar på skolan genom att följa upp och utvärdera detta arbete samt huruvida resultaten av det används. Vidare handlar bedömningspunkten om rektor tillsammans med lärarna analyserar skolans kunskapsresultat och resultaten på de nationella proven.

Av intervju med rektorn framkommer att det systematiska kvalitetsarbetet brister och skolan har således inte ett utvecklat system för att inhämta, analysera och använda övergripande kunskapsresultat i kvalitetsarbetet. Skolövergripande sammanställningar av andel elever som uppnått målen (enligt 2008 års kursplaner) finns för svenska och matematik, i övrigt saknas motsvarande sammanställningar över kunskapsresultat för de lägre årskurserna. Underlag, för att göra sådana skolövergripande sammanställningar, i form av dokumenterade kunskapsresultat på individnivå saknas också till stora delar. Skolinspektionen finner det anmärkningsvärt att skolan inte åtgärdat dessa brister kring det systematiska kvalitetsarbetet trots att detta uppmärksammades och påpekades vid Skolinspektionens tillsyn av skolan 23-24 november 2009 (dnr 44-2009:3204).

Rektorn påpekar dock att skolan påbörjat ett arbete med att förbättra skolans rutiner för ett systematiskt kvalitetsarbete. Rektorn beskriver till exempel att kvalitetsarbetet diskuteras vid varje arbetsplatsträff. Detta görs för att få en kontinuitet i arbetet samt för att synliggöra och förtydliga målen för all personal och i förlängningen för elever och föräldrar. Mallar finns framtagna för utvärdering av olika arbetsinsatser under föregående kalenderår och en omfattande arbetsmiljöundersökning genomförs varje år. Rektorn ser vidare en möjlighet att i framtiden kunna följa upp lärarnas undervisning och elevernas kunskapsutveckling genom att ta del av den dokumentation som alla lärare ska göra i det gemensamma digitala dokumentationssystemet. Rektorn har också samlat in resultatet av de nationella ämnesproven och initierat diskussioner i arbetslaget kring resultatet kopplat till arbetssätt och arbetsformer. Rektorn har

till exempel tagit upp frågor som till exempel "Vad kan förbättras? Finns trender?" Former och rutiner för kvalitetsarbetet är dock ännu inte tillräckligt utvecklat och rektorn bekräftar att kvalitetsarbetet behöver förbättras i synnerhet när det gäller insamlande av resultat liksom analys av dessa. Kvalitetsarbetet måste, enligt rektorn, också bli en integrerad del av det vardagliga arbetet och inte något som görs någon gång om året.

De sammanställningar av resultat som finns på Freinetskolan Tallbacken för årskurs 1-3 är resultaten från de nationella ämnesproven i matematik och svenska och resultat gällande andelen elever i årskurs 3 som har nått målen i svenska och matematik (enligt språkbruket i 2008 års kursplaner). I övrigt saknas skolövergripande sammanställningar av kunskapsresultaten i samtliga ämnen. Rektorn och lärarna har inte hittills systematiskt följt upp och utvärderat skolans rutiner för bedömning och dokumentation. Av intervjuer med lärarna och rektorn framgår att alla är medvetna om att bedömningar görs på olika sätt och i olika omfattning i olika ämnen och årskurser och att detta är något skolan behöver fortsätta att utveckla.

**Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen** att rektorn behöver vidareutveckla skolans systematiska kvalitetsarbete kring kunskapsbedömning. I det ingår att säkerställa att det finns skolövergripande kunskapsresultat i de ämnen som eleven får undervisning i.

Utifrån detta behöver rektorn skapa förutsättningar för att lärare tillsammans jämför och analyserar resultaten i alla ämnen.

Vidare behöver rektorn tillsammans med lärarna utveckla former för att följa upp och utvärdera skolans rutiner och former för bedömning och dokumentation så att de blir en del av det systematiska kvalitetsarbetet.

### 1.3 Bedömning ingår i lärarnas planering av undervisningen

---

|                                                                                                                                                                                                                                          |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Här undersöks om lärarna vid planering av undervisningen utgår från kursplanerna samt om lärarna även planerar för hur bedömningen av eleverna ska gå till så att den blir en integrerad del av undervisningen tillsammans med eleverna. |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

I intervjuer och dokumentstudier framkommer att det varierar i vilken omfattning och på vilket sätt kursplanerna används och är levande dokument vid planering, genomförande och uppföljning av undervisningen. Det finns exempel på att lärare vid planeringen av undervisningen i hög grad utgår från de

olika delarna i kursplanerna. *"Jag tittar i syftet först, sen i kommentarmaterialet och sedan på det centrala innehållet"*, medan en annan lärare uttrycker *"Jag läser kanske inte Lgr 11, jag vet vad klassen behöver"*, eller *"Kursplanen har jag tittat på men bara i matematik och svenska, något annat har jag inte hunnit"*. Det förekommer också att tidigare kursplaner ligger till grund för planeringen av undervisningen även om man kontrollerar gentemot Lgr 11.

Lärarna beskriver vidare att man arbetar med två parallella system när det gäller planeringen av arbetet och undervisningen, dels elevernas individuella treveckorsplaneringar dels så kallade pedagogiska planeringar. Treveckorsplaneringarna utarbetas tillsammans med eleven och beskriver till stor del vad eleven ska göra under tre veckor, exempelvis *"tio sidor i matematikboken på en vecka"* eller *"skriva en saga"*. Mer sällan förekommer beskrivningar av vilka kunskaper som eleven ska utveckla. Enligt lärarna kan en förklaring till detta vara att *"tio sidor är lättare att utvärdera"*. När treveckorsperioden är slut så utvärderar lärare och elev tillsammans utifrån frågeställningar som *"Hur har det gått? Hann du göra det du planerat?"* Det finns också exempel på lärare som medvetet nyttjar detta tillfälle till att muntligt fördjupa utvärderingen och återkopplingen genom att med varje enskild elev diskutera vilka kunskaper som eleven utvecklat genom att till exempel fråga *"vad har du lärt dig genom att läsa tio sidor?"*. Rektorn menar att syftet med treveckorsplaneringarna är att eleverna ska bli medvetna om sitt eget lärande. Vid utvärderingstillfället är det pedagogens roll att i samtalet vägleda och ge återkoppling liksom att låta eleverna föra ett resonemang och dra egna slutsatser kring lärandet.

Skolinspektionen har även tagit del av exempel på planeringar för årskurs 3-5, främst gällande arbetet i de så kallade verkstäderna. Verkstäderna är desamma år från år liksom tillhörande pedagogisk planering. Planeringarna gäller för alla tre årskurserna och är alltså inte utarbetade specifikt för respektive årskurs. Det framgår inte tydligt vilka kunskapskrav eleverna i de olika årskurserna ska uppnå och bedömas gentemot. Motsvarande planeringar för årskurs 1-2 finns ännu inte utarbetade. Planeringarna varierar när det gäller innehåll. I några planeringar finns rubriker som syfte, mål och arbetsbeskrivning. Under rubriken mål återfinns en blandning av kunskapskrav, centralt innehåll liksom skrivningar som mer är att hänföra till en arbetsbeskrivning. Som exempel står det i planeringen för Ord och bild att *"Målet med del 1 inom ord och bild är att du ska producera en egen bok till en vald mottagare"*. Andra exempel på planeringar utgörs av endast av en arbetsbeskrivning samt en bedömningsmatris.

Det varierar alltså i vilken grad och på vilket sätt lärarna använder kursplanernas olika delar vid planeringen. Planeringarna liksom intervjuer och samtal visar också att det finns en osäkerhet kring de olika begreppen i Lgr 11. Lärarna uttrycker även själva vid intervju att de är nya i arbetet och att de själva kan se

att det ha mycket kvar att göra, särskilt när det gäller att koppla det dagliga arbetet till kursplanernas kunskapskrav.

Det framkommer i intervju och samtal med lärarna att de sällan planerar för hur bedömningen systematiskt ska bli en integrerad del av undervisningen. Den bedömning som sker fortlöpande blir därför av mer sporadisk karaktär och någon planering för hur och när återkoppling till eleverna ska ske för att stödja och synliggöra lärandet finns oftast inte. Lärare uttalar exempelvis *"Jag bestämmer inte hur jag ska bedöma när jag planerar"*. Detta kan i sin tur få till följd att samstämmigheten mellan undervisning och bedömning blir låg. Det kan dock i viss mån skilja mellan olika ämnen i vad mån bedömning finns med vid planeringen och de exempel som lärarna ger på planerad bedömning handlar främst om tester, diagnoser och kontroll av faktakunskaper i slutet av arbetet. *"I matte, där börjar man med ett kapitel och sedan en test på slutet"*. Lärarna uttrycker också att det är lättare att dokumentera och bedöma sådana synliga bevis. Det finns även planerade bedömningar där själva genomförandet av förelagda arbetsuppgifter likställs med kunskapsutveckling. Att en elev genomfört en uppgift blir lika med att eleven tillgodogjort sig kunskaper. *"När verkstan är slut ska du ha gjort det som står i planeringen"*.

**Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen** att lärarna vid planering av undervisningen behöver utgå från kursplanernas syfte, centrala innehåll och kunskapskrav.

Lärarna behöver identifiera *hur* eleverna ska visa sina kunskaper, *vad* i kunskapskraven som ska bedömas och *när* bedömningen ska ske. Lärarna behöver planera så att bedömningen systematiskt blir en integrerad del i undervisningen för att tillsammans med eleverna följa och stödja elevernas kunskapsutveckling i undervisningen och kontinuerligt ge återkoppling på deras arbete, för att synliggöra och stödja lärandet för eleverna.

#### 1.4 Lärarna gör fortlöpande bedömningar av elevernas kunskaper

Här undersöks om lärarna gör fortlöpande bedömningar av elevernas kunskaper samt om läraren ger framåtsyftande återkoppling kring vad eleverna behöver utveckla i förhållande till kunskapskraven och hur detta ska ske. Vidare handlar det om hur lärarens bedömning blir en integrerad del av undervisningen tillsammans med eleverna.

##### *Elevernas förståelse för vilka kunskaper de ska utveckla och på vilka grunder bedömningen sker*

Av samtal och intervju med eleverna framkommer att de i mycket begränsad omfattning känner till mål/krav eller på vilka grunder de bedöms. Eleverna informeras främst om vad de ska göra och mindre om vilka kunskaper som de ska utveckla. De tidigare nämnda treveckorsplaneringarna är ett tydligt exempel på att eleverna främst informeras om vilka arbetsuppgifter som ska genomföras. "Vi ska göra en teater, men jag vet inte varför vi ska göra en teater". I granskningen framkommer vidare att eleverna i varierande grad känner till på vilka grunder de bedöms. Eleverna ger som exempel på vad det är läraren bedömer "När man kan det utantill", "Att man gör det jättesnabbt", "Vi läser sagor för varandra" eller "När vi gjort ut boken tittar hon igenom om det är rätt".

Av lärarintervjuerna framkommer en bild som stämmer väl överens med elevernas. Det är enligt lärarna lättare för eleverna att förstå vilka arbetsuppgifter de förväntas göra än att förstå vilka kunskapskrav som ska nås och hur dessa bedöms. Kunskapskraven för olika arbetsområden är inte heller alltid tydligt definierade av lärarna. Samtidigt ger lärarna uttryck för en tydlig ambition att göra eleverna delaktiga i sin egen kunskapsutveckling just genom att klargöra kunskapskraven för eleverna. I detta sammanhang är samtalet lärare-elev centralt framhåller både lärarna och rektorn. Lärarna säger "Vi vill ha eleverna med oss, de ska veta vad de ska kunna, de ska vara delaktiga" eller "Jag planerar mycket tillsammans med eleverna". Någon lärare visar även Lgr 11 för eleverna "för de ska veta att den finns, att den beskriver deras rättigheter". Att frågan om kunskapskrav och bedömning är komplex framgår av att lärare samtidigt uttrycker att Freinetpedagogiken handlar om ett jämlikt förhållningssätt där man som lärare inte utifrån ett "uppifrånperspektiv" talar om för eleverna vad de förväntas kunna.

Vårdnadshavarna bekräftar i intervju att deras barn främst informeras om vad de ska göra och i mindre omfattning om vilka kunskaper de ska utveckla.

*Framåtsyftande återkoppling*

Granskningen visar att det varierar huruvida lärare på ett systematiskt sätt ger eleverna framåtsyftande återkoppling på vad de behöver utveckla och hur detta kan ske. De exempel på mer systematisk återkoppling som lärarna lyfter fram vid intervju handlar till stor del om återkoppling till varje enskild elev i samband med utvärderingarna av elevens treveckorsplanering. Förutom att diskutera hur arbetet har gått, svårt eller lätt, så kan man som lärare även ta upp mer kvalitativa aspekter. Till exempel *"skulle du kunna beskriva den blå bilen på något annat sätt?"* eller *"berätta hur du tänker"*. Ett annat exempel på framåtsyftande återkoppling som ges är att någon lärare *"praträttar"* under tiden som eleverna arbetar. Istället för att bedöma rätt eller fel så för hon ett resonemang kring vad som blivit fel och varför. Återkoppling i form av beröm är dock vanligast, exempelvis *"bra, nu blev det bra"* eller *"jättebra skrivet"*. Gällande skriftlig återkoppling i elevernas arbetsböcker så ser inte Skolinspektionen många tecken på att denna form av återkoppling används i någon större omfattning. I loggboken kan man dock som elev få inlagda "post-it" lappar med uppmaningar som *"Tänk gärna på att inte ha så bråttom"* eller *"Bra att du försöker sätta ut punkt! Fortsätt så!"*. Eleverna beskriver också att när man gjort ut matematikboken lämnar man in den till läraren. Skriver läraren R så betyder det att allt är rätt.

*Bedömningar utifrån kursplanernas kunskapskrav och dokumentation*

Av intervju med lärarna framkommer att de inte har ändamålsenliga och systematiska former för att fortlöpande dokumentera elevernas kunskapsutveckling. Både rektorn och lärarna beskriver att dokumentation av elevernas kunskapsutveckling generellt sett är eftersatt på skolan. Rektorn beskriver att viss dokumentation görs i svenska och matematik dock inte alltid i förhållande till kunskapskraven. I övriga ämnen saknas en kontinuerlig dokumentation av elevens kunskapsutveckling. Enligt både rektorn och lärarna hänger detta samman med att det är lättare att göra bedömningar i svenska och matematik. *"Matematiken är ganska lätt, antingen rätt eller fel"*. I dessa ämnen finns också mer stödmaterial för hur bedömningar ska göras och läraren kan lätt dokumentera vad eleverna kan i form av synliga bevis, som oftast är fakta och färdigheter. En av lärarna beskriver också ett nyligen påbörjat försök med att kontinuerligt följa och dokumentera kunskapsutvecklingen utifrån flera av de förmågor som finns i kunskapskraven i matematik genom en form av loggbok i ämnet.

I övriga ämnen görs som ovan nämnts bedömningar i varierande grad utifrån vad varje elev kan i förhållande till kunskapskraven. Det förekommer att bedömningar görs mer på gruppnivå och då utifrån undervisningens innehåll. *"Ser jag att eleverna inte klarar av att sätta punkt, så lägger jag in ett sådant projekt"*. De samhällsorienterande ämnena och de naturorienterande ämnena karaktär

och kunskapskvaliteter gör det enligt lärarna svårare att göra bedömningar i de ämnena. Lärarna uppger också att det är svårt att göra individuella bedömningar i de ämnen som ingår i teman eller verkstäder. Även lärarnas utbildning i ämnena anges som ett skäl till varför man är olika säker på att göra bedömningar i de olika ämnena. Avsaknaden av nationellt definierade kunskapskrav i årskurs 3 i några ämnen uppges också vara en bidragande orsak till att bedömningar inte alltid görs. På skolan har också funnits ett visst motstånd hos lärarna för de lägsta åldrarna mot att göra bedömningar av elevernas kunskapsutveckling.

Nationella ämnesprov ingår som ett viktigt stöd när det gäller att bedöma kunskapsutvecklingen i matematik och svenska. Annat bedömningsstöd används i olika grad. Vissa lärare använder Skolverkets bedömningsstöd så som till exempel Nya språket lyfter. Andra bedömningsstöd från Skolverket som exempelvis Dino känner lärarna inte till.

Av ovanstående framgår att det varierar i vilken grad lärarna analyserar de kunskaper eleven har visat, gör helhetsbedömningar av dessa, bedömer elevernas kunskapsutveckling systematiskt i alla ämnen och använder dessa bedömningsunderlag för att upprätta individuella utvecklingsplaner

#### *Individuella utvecklingsplaner*

Flera av de individuella utvecklingsplaner som Skolinspektionen tagit del av uppvisar anmärkningsvärda brister. Det finns elever som inte får skriftliga omdömen i alla ämnen. Orsaken till detta kan vara att undervisande lärare inte hunnit med att skriva omdöme men det framkommer också att det är ett medvetet val från enstaka lärare att inte skriva omdömen i andra ämnen än svenska och matematik. Som tidigare nämnts kan bristerna i elevernas individuella utvecklingsplaner hänga samman med att man som lärare är mindre säker på att göra bedömningar och därför inte skriver omdömen i de ämnen där bedömningsstöd saknas. Andra orsaker kan enligt lärarna vara att det är svårt att göra individuella bedömningar i de ämnen som ingår i olika teman och verkstäder. Kunskapskraven för de ämnen som ingår i temat är inte tillräckligt tydligt definierade och det finns därför en risk för att bedömningarna inte sker i förhållande till förmågorna i kunskapskraven. Det kan handla om att lärarna bedömer huruvida eleverna gjort vissa moment snarare än om vad eleverna kan i förhållande till kunskapskraven.

Skolinspektionen kan även konstatera att den framtätsyftande delen i de individuella utvecklingsplanerna har ett mycket starkt fokus på enbart matematik eller svenska. Vidare är det många gånger oklart vad skolan ska bidra med för att eleverna ska utvecklas så långt som möjligt utifrån läroplanen. Lärarna be-

kräftar att det, i de individuella utvecklingsplanerna, inte alltid framgår tydligt vad som är skolans ansvar när det gäller elevernas kunskapsutveckling.

**Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen** att lärarna använder de nationella proven som ett stöd för att bedöma elevernas kunskaper.

Lärarna behöver i större utsträckning ge eleverna förståelse för vilka kunskaper de ska utveckla och tydliggöra på vilka grunder de bedöms.

Vidare behöver lärarna följa elevernas kunskapsutveckling och ge kontinuerlig och framåtsyftande återkoppling kring vad eleverna behöver utveckla och hur detta ska ske så att bedömningen blir en integrerad del i undervisningen tillsammans med eleverna för att synliggöra lärandet.

Lärarna behöver bedöma elevernas kunskaper utifrån kunskapskraven i alla ämnen och använda aktuella bedömningsunderlag för att upprätta den individuella utvecklingsplanen med skriftliga omdömen.

Lärarna behöver upprätta individuella utvecklingsplaner som uppfyller skolans krav.

Lärarna behöver analysera de kunskaper eleven har visat, göra helhetsbedömningar av dessa och jämföra med kursplanernas kunskapskrav.

Lärarna behöver utveckla ändamålsenliga rutiner och former för dokumentation som främjar elevernas kunskapsutveckling och väl återspeglar deras kunskaper i förhållande till kursplanernas kunskapskrav.

### 1.5 Lärarna följer upp undervisningen

Här undersöks hur lärarna följer upp och utvärderar sin planering och undervisning samt bedömnings- och dokumentationsformer.

De lärare som Skolinspektionen intervjuat beskriver att skolans lärare diskuterar undervisningen och ger varandra feedback. Genom det gemensamma arbetet i verkstäderna ser lärarna varandra i aktion och kan ge synpunkter som "du var otydlig när.." eller "där var du väldigt bra". I den internutbildning som samtliga lärare deltar i ingår också att bli filmad i undervisningssituationer och sedan få feedback av kursledaren. Återkopplingen kring filmsekvenserna sker både enskilt med respektive lärare men också i form av gruppdiskussioner. Utvärdering av undervisningen kan också ske tillsammans med eleverna bland annat i samband med utvärdering av elevernas treveckorsplaneringar. Skolin-

spektionen får dock inga tydliga exempel på hur lärare systematiskt analyserar i vilken utsträckning planeringen och genomförandet av undervisningen har gett eleverna möjlighet att utvecklas så långt som möjligt i förhållande till läroplanen. Därigenom saknas system som kan bidra till omprövning och utveckling av undervisningen.

Eftersom skolan befinner sig i ett övergångsskede där arbetet har påbörjats med att utveckla bedömnings- och dokumentationsformer så har lärarna inte utvärderat om formerna är ändamålsenliga och praktiska. Skolinspektionen kan dock notera att det bland lärarna finns en diskussion kring styrkor och svagheter när det gäller de olika verktyg som används och som är under utveckling.

**Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen** att lärarna mer systematiskt behöver identifiera och analysera vad som behöver utvecklas i den egna undervisningen samt i vilken utsträckning planeringen och genomförandet av undervisningen har gett eleverna möjlighet att utvecklas så långt som möjligt i förhållande till läroplanen.

Lärarna behöver utvärdera i vilken mån bedömnings- och dokumentationsformerna som används är ändamålsenliga.

### 1.6 Lärarna ger vårdnadshavare fortlöpande information om elevernas kunskaper

Här undersöks om lärarna ger vårdnadshavare fortlöpande information om elevernas kunskapsutveckling i förhållande till kursplanerna.

Utvecklingssamtalen är centrala när det gäller information om elevens kunskapsutveckling till vårdnadshavarna och då upprättas individuella utvecklingsplaner med skriftliga omdömen. Skriftliga omdömena ges dock inte alltid i alla ämnen och de har inte heller alltid självklar utgångspunkt i gällande kunskapskrav, vilket inte är förenligt med skollagen. Se avsnitt 1.4. Skolan arbetar utifrån en modell benämnd "*Elevledda samtal*" vilket innebär att utvecklingssamtalen leds av eleven själv. Flera samtal pågår samtidigt och den ansvariga läraren går mellan de olika samtalen och deltar under en del av respektive elevs samtal. Utvecklingssamtalet är tidigare förberett av lärare och elev tillsammans. Vårdnadshavarna som Skolinspektionen intervjuat ser fördelar med de elevledda samtalen men efterlyser samtidigt att läraren borde vara närvarande under en större del av samtalen och inte som nu under en "*kort stund*".

De uttrycker att de vill få mer djupgående information från läraren samt utrymme för dialog med läraren angående elevens kunskapsutveckling. Vårdnadshavarna beskriver i intervjun att de inte helt och fullt vet vad deras barn kan eller inte kan. De uttrycker att de inte känner sig säkra på att eleverna lär sig det de ska och hur " *jämförbarheten med andra skolor ser ut?*" Däremot uppger vårdnadshavare att de ofta får information om vad eleverna arbetar med, vad som ska hända närmaste veckan eller veckorna. Informationen ges till exempel i så kallade veckobrev. Många föräldrar hämtar och lämnar också sina barn på skolan vilket enligt vårdnadshavarna är ett mer informellt men viktigt tillfälle att få information.

**Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen** att lärarna inte ger fortlöpande information till vårdnadshavare om elevernas kunskapsutveckling i alla ämnen i förhållande till kursplanernas kunskapskrav. Elevernas individuella utvecklingsplaner uppfyller inte de krav som skollagen ställer.

## 2. Ges eleverna möjlighet att visa de kunskaper som framgår av kursplanernas kunskapskrav?

---

### 2.1 Lärarna har ett allsidigt underlag för att bedöma elevernas kunskaper

---

Här undersöks om läraren har ett allsidigt underlag för att bedöma elevernas kunskaper och om lärarna använder olika underlag för bedömning samt om eleverna ges möjlighet att visa sina kunskaper på olika sätt.

Både lärare, elever och vårdnadshavare är eniga om att skolan i hög utsträckning erbjuder varierande arbetssätt och arbetsformer, där elevernas egna förslag och idéer i stor utsträckning tas tillvara. Elever beskriver att de ges möjlighet att arbeta enskilt eller i grupp, spela teater, göra utställningar, göra experiment, göra bildspel, bygga i trä, sticka, virka. Trots att eleverna ges möjlighet att utveckla många olika kunskapsformer och att lärarna arbetar med att utveckla många förmågor i kunskapskraven hos eleverna så används inte detta allsidiga underlag fullt ut. Mot bakgrund av att lärarna inte alltid planerar undervisningen utifrån gällande kursplaner, och bedömningar därmed inte alltid tar sin utgångspunkt i kunskapskraven, ser inte lärarna till att eleverna

fullt ut får utveckla och visa sina kunskaper med utgångspunkt i Lgr 11. Temarbeten och arbetet i verkstad innebär mycket praktiskt arbete och upplevs som svårt att bedöma. Både rektorn och lärare menar att det är lätt att det blir själva produkten som bedöms och inte elevens kunskaper i förhållande till kursplanernas kunskapskrav.

**Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen** att lärarna ger eleverna goda möjligheter att visa sina kunskaper på olika sätt, men lärarna använder dock inte allt det underlag de har att tillgå för att analysera och bedöma elevernas kunskaper gentemot kursplanernas kunskapskrav. Lärarna behöver därför säkerställa att eleverna ges möjlighet att utveckla och visa sina kunskaper med utgångspunkt i kursplanernas kunskapskrav.

## 2.2 Vårdnadshavares kännedom om kunskapskraven

|                                                                                                                       |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Här undersöks om lärarna ger vårdnadshavare information om kunskapskraven i alla ämnen som eleven får undervisning i. |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

Vårdnadshavarna uppger i intervju att vid utvecklingssamtalet kan de få information om kunskapskraven i matematik, svenska och engelska. Information finns också att tillgå via skolans digitala dokumentationsprogram. Där finns en särskild flik där lärarna ska lägga in sina pedagogiska planeringar så att vårdnadshavarna också kan ta del av dem. Vårdnadshavarna menar att information finns att tillgå men att det bygger på att de aktivt söker den. Det bygger också på att de som vårdnadshavare har tillgång till dator. Lärarna uppger å sin sida att planeringar med kunskapskrav ännu inte görs fullt ut vilket gör att varken elever och föräldrar får information om vilka kunskapskrav som är kopplade till respektive område.

**Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen** att lärarna inte i tillräcklig omfattning ger vårdnadshavarna information om kunskapskraven i de ämnen eleverna får undervisning i.

## Syfte och frågeställningar

---

Forskning och utvärderingar visar att många lärare upplever en osäkerhet kring hur elevernas kunskaper ska bedömas i de tidigare skolorna. Lärarna menar också att skolorna saknar ett gemensamt förhållningssätt och rutiner för dokumentation när det gäller att följa och bedöma elevers kunskapsutveckling. Lärarnas osäkerhet kan leda till att bedömningar och individuella utvecklingsplaner saknar koppling till kunskapskraven i de nationella kursplanerna.

Forskning visar att bedömning kan vara ett verktyg för att löpande stödja elevernas lärande och utveckling. Det handlar om att eleverna får möjlighet att fortlöpande visa de kunskaper som framgår av kunskapskraven i kursplanerna och att de förstår vilka grunder de bedöms utifrån, var de befinner sig i förhållande till kunskapskraven och hur de kan göra för att ytterligare utveckla sina kunskaper.

Syftet med projektet är att undersöka om de bedömningsunderlag lärarna använder och de bedömningar lärarna gör är relaterade till kunskapskraven i de nationella kursplanerna och i övrigt sker i enlighet med styrdokumentet. Detta mot bakgrund av att en ny läroplan för grundskolan, Lgr 11, införs under 2011. Granskningen syftar dessutom till att hitta goda exempel på hur lärare arbetar med bedömning för att främja lärande som en integrerad del i lärandeprocessen tillsammans med eleven.

De centrala frågeställningarna är:

- Gör läraren fortlöpande bedömningar av elevernas kunskapsutveckling utifrån kursplanernas kunskapskrav?
- Ges eleverna möjlighet att visa de kunskaper som framgår av kursplanernas kunskapskrav?

## Metod och material

---

Granskningen inleds genom att inspektörerna innan skolbesöket tar del av olika dokument och gör en dokumentanalys. Rektorn har exempelvis svarat på en verksamhetsredogörelse och skickat in olika dokument skolan har i arbetet kring bedömning till inspektörerna inför skolbesöket.

Varje skolbesök består av intervju med rektor, lärare (både i grupp med 6-8 lärare i åk 1-3 och djupintervju med två lärare i åk 3), elever i åk 3 (i grupp med cirka 6 elever) och vårdnadshavare i åk 3 (i grupp med 6-8 stycken). I de fall då den besökta skolan består av ett fåtal lärare och elever kan sammansättningen vid intervjuerna komma att anpassas till detta. Besöket avslutas med en återkoppling till rektor kring inspektörernas preliminära bedömningar.

| <b>Tallbackens skola</b>   | <b>Antal</b> |
|----------------------------|--------------|
| Intervjuade elever         | 6            |
| Intervjuade lärare         | 5            |
| Intervjuade vårdnadshavare | 5            |

## Författnings- och forskningsstöd i Skolinspektionens kvalitetsgranskning Kunskapsbedömning i grundskolan årskurs 1-3

---

### ***Författningar***

#### **Lagar**

- Skollagen (2010:800)

#### **Förordningar**

- Skolförordning (SFS 2011:185)
- Förordning (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet

#### **Skolverkets föreskrifter**

- Skolverkets föreskrifter (SKOLFS 2011:19) om kunskapskrav för grundskolans ämnen

#### **Skolverkets allmänna råd**

- Skolverkets allmänna råd och kommentarer, Den individuella utvecklingsplanen med skriftliga omdömen (SKOLFS 2009:16) (AR IUP)
- Skolverkets allmänna råd, Planering och genomförande av undervisningen – för grundskolan, grundsärskolan, sameskolan och specialskolan (SKOLFS 2011:149) (AR Planering)

### ***Forskningsstöd***

- Skolverkets stödmaterial: Kunskapsbedömning i skolan – praxis, begrepp, problem och möjligheter
- Skolverkets kunskapsöversikt: Kunskapsbedömning – Vad, hur och varför?

## 1. Gör läraren fortlöpande bedömningar av elevernas kunskapsutveckling utifrån kursplanernas kunskapskrav?

### 1.1 Rektor tar ansvar för att lärarna bedömer elevernas kunskaper utifrån kursplanernas kunskapskrav

Här undersöks om rektorn tar ansvar för och skapar förutsättningar för lärarnas gemensamma arbete med kunskapsbedömningar utifrån kursplanernas kunskapskrav.

**Inom detta område granskas följande:**

- Rektor tar ansvar för att tillsammans med lärarna utveckla gemensamma rutiner och former för att planera undervisningen och för att bedöma och dokumentera elevernas kunskaper utifrån kursplanernas kunskapskrav (2 kap. 9 § och 4 kap. 4-6 §§ skollagen, Lgr 11, 2.8, AR IUP, AR Planering).
- Rektorn skapar förutsättningar för att lärarna använder ett gemensamt och sakligt språk i dokumentationen (AR IUP).
- Rektorn skapar förutsättningar för en likvärdig bedömning inom skolenheten (1 kap. 9 § skollagen, Lgr 11, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Lgr 11, 2.8, AR Planering).

#### Författningsstöd

##### 1 kap. 9 § skollagen

Utbildningen inom skolväsendet ska vara likvärdig inom varje skolform och inom fritidshemmet oavsett var i landet den anordnas.

##### 2 kap. 9 § skollagen

Det pedagogiska arbetet vid en skolenhet ska ledas och samordnas av en rektor. Det pedagogiska arbetet vid en förskolenhet ska ledas och samordnas av en förskolechef. Dessa ska särskilt verka för att utbildningen utvecklas.

##### Lgr 11, 1 Skolans värdegrund och uppdrag

En likvärdig utbildning

/.../ Skollagen föreskriver att utbildningen inom varje skolform och inom fritidshemmet ska vara likvärdig, oavsett var i landet den anordnas. Normerna för likvärdigheten anges genom de nationella målen. En likvärdig utbildning innebär inte att undervisningen ska utformas på samma sätt överallt eller att skolans resurser ska fördelas lika. Hänsyn ska tas till elevernas olika förutsättningar och behov. Det finns också olika vägar att nå målet/.../.

##### Lgr 11, 1 Skolans värdegrund och uppdrag

## Rättigheter och skyldigheter

Skolan ska klargöra för elever och föräldrar vilka mål utbildningen har, vilka krav skolan ställer och vilka rättigheter och skyldigheter elever och deras vårdnadshavare har /.../.

### **Lgr 11 punkt 2.8**

#### **2.8 REKTORNS ANSVAR**

Som pedagogisk ledare och chef för lärarna och övrig personal i skolan har rektorn det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen. Rektorn ansvarar för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen och kunskapskraven.

#### **Allmänna råd och kommentarer, Den individuella utvecklingsplanen med skriftliga omdömen**

##### Utgångspunkter för den individuella utvecklingsplanen – bedömning och utvecklingssamtal

Skolans lärare bör

- ha gemensamma rutiner och former för dokumentation av elevernas kunskapsutveckling
- utveckla ett gemensamt och sakligt språk i dokumentationen

Elevers lärare bör

- informera elev och vårdnadshavare om vilka kunskaper och kunskapskvaliteter som ska bedömas

#### **Allmänna råd med kommentarer om planering och genomförande av undervisningen – för grundskolan, grundsärskolan, sameskolan och specialskolan**

##### Planering

Rektorn bör

- organisera verksamheten så att lärarna ges förutsättningar att planera undervisningen
- utveckla former för samverkan och kunskapsutbyte mellan lärarna

##### Kunskapsbedömning

Rektorn bör

- stödja lärarna i deras arbete med att bedöma elevernas kunskaper genom att tillsammans med dem utveckla gemensamma rutiner och former för att utvärdera elevernas kunskaper

##### Dokumentation

Lärare bör

- använda sig av effektiva rutiner och former för dokumentation som väl återspeglar elevernas kunskaper och som ger en grund för kommunikation av bedömning och betygssättning med elever och vårdnadshavare

## 1.2 Skolan har ett systematiskt kvalitetsarbete kring kunskapsbedömning

Här undersöks om rektorn ser till att det finns ett kvalitetsarbete kring kunskapsbedömningar på skolan genom att följa upp och utvärdera detta arbete samt huruvida resultaten av det används. Vidare handlar bedömningspunkten om rektorn tillsammans med lärarna analyserar skolans kunskapsresultat och resultaten på de nationella proven.

**Inom detta område granskas följande:**

- Rektorn använder skolans kunskapsresultat i kvalitetsarbetet genom att skapa förutsättningar för att lärarna tillsammans jämför och analyserar skolans kunskapsresultat och hur de förhåller sig till resultaten från de nationella proven och eventuellt annat bedömningsstöd (*AR Planering*).
- Rektorn följer tillsammans med lärarna upp och utvärderar de rutiner och former för bedömning och dokumentation som används så att de är ändamålsenliga för ett systematiskt kvalitetsarbete (4 kap. 4- 6 §§ skollagen, *AR Planering*).

### Författningsstöd

#### 4 kap. 4-6 § skollagen

##### *Enhetsnivå*

4 § Sådan planering, uppföljning och utveckling av utbildningen som anges i 3 § ska genomföras även på förskole- och skolenhetsnivå. Kvalitetsarbetet på enhetsnivå ska genomföras under medverkan av lärare, förskollärare, övrig personal och elever. Barn i förskolan, deras vårdnadshavare och elevernas vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta i arbetet.

Rektorn och förskolechefen ansvarar för att kvalitetsarbete vid enheten genomförs enligt första och andra styckena.

##### *Inriktningen på det systematiska kvalitetsarbetet*

5 § Inriktningen på det systematiska kvalitetsarbetet enligt 3 och 4 §§ ska vara att de mål som finns för utbildningen i denna lag och i andra föreskrifter (nationella mål) uppfylls.

##### *Dokumentation*

6 § Det systematiska kvalitetsarbetet enligt 3 och 4 §§ ska dokumenteras.

**Allmänna råd med kommentarer om planering och genomförande av undervisningen – för grundskolan, grundsärskolan, sameskolan och specialskolan**

Kunskapsbedömning

Läraren bör

- tillsammans på skolenheten regelbundet analysera och diskutera hur olika elevprestationer bedöms i förhållande till kunskapskraven
- som stöd för bedömningen av elevernas kunskaper jämföra resultaten på de nationella ämnesproven med den egna dokumentationen och analysera skillnader och likheter i resultaten

Rektorn bör

- stödja lärarna i deras arbete med att bedöma elevernas kunskaper genom att tillsammans med dem utveckla gemensamma rutiner och former för att utvärdera elevernas kunskaper

Uppföljning

Rektorn bör tillsammans med lärarna systematiskt och kontinuerligt

- följa upp formerna för utvärdering och bedömning av elevernas kunskaper
- följa upp och utvärdera de rutiner och former för dokumentation som används så att de är effektiva och ändamålsenliga för ett systematiskt kvalitetsarbete.

### 1.3 Bedömning ingår i lärarnas planering av undervisningen

Här undersöks om lärarna vid planering av undervisningen utgår från kursplanerna samt om lärarna även planerar för hur bedömningen av eleverna ska gå till så att den blir en integrerad del av undervisningen tillsammans med eleverna.

**Inom detta område granskas följande:**

- Lärarna utgår vid planeringen av undervisningen från kursplanernas syfte, centrala innehåll och kunskapskrav (1 kap. 11 § skollagen och 9 kap. 1-2 §§ skolförordningen, AR Planering).
- Lärarna identifierar och planerar hur eleverna ska visa sina kunskaper, vad i kunskapskraven som ska bedömas och när bedömningen ska ske (AR Planering).
- Lärarna planerar så att bedömningen systematiskt blir en integrerad del i undervisningen för att tillsammans med eleverna följa och stödja elevernas kunskapsutveckling i undervisningen och kontinuerligt ge återkoppling på deras arbete för att synliggöra lärandet för eleverna (AR Planering).

**Författningsstöd****1 kap. 11 § skollagen**

För varje skolform och för fritidshemmet skall gälla en läroplan som utgår från bestämmelserna i denna lag. Läroplanen ska ange utbildningens värdegrund och uppdrag. Den ska också ange mål och riktlinjer för utbildningen.

**9 kap. 1-2 §§ skolförordningen****Utbildningens innehåll och omfattning***Läroplan och kunskapskrav*

1 § För grundskolan gäller en läroplan enligt 1 kap. 11 § första stycket skollagen (2010:800). Läroplanen finns i förordningen (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet. Av 3 § samma förordning framgår att kursplaner för grundskolans ämnen ingår i läroplanen och att kursplanerna kompletteras av kunskapskrav.

2 § Kunskapskrav ska finnas för

- matematik, svenska och svenska som andraspråk samt gemensamt för samhällsorienterande ämnen och för naturorienterande ämnen i årskurs 3,
- samtliga ämnen utom moderna språk i årskurs 6, och
- samtliga ämnen i årskurs 9.

Kunskapskraven i årskurs 3 och 6 anger den lägsta godtagbara kunskapsnivån för en elev vid slutet av årskursen. Kunskapskraven i årskurs 9 anger den kunskapsnivå som krävs för ett visst betyg när ett ämne avslutas.

**Lgr 11, 3 Kursplaner****Allmänna råd med kommentarer om planering och genomförande av undervisningen – för grundskolan, grundsärskolan, sameskolan och specialskolan**Planering

Läraren bör vid planeringen av undervisningen

- tydliggöra vilka delar av ämnets syfte som undervisningen i det aktuella arbetsområdet ska inriktas mot och utifrån det avgöra hur det centrala innehållet ska kombineras och behandlas så att eleverna ges förutsättningar att utvecklas så långt som möjligt i förhållande till kunskapskraven
- identifiera vilka delar av kunskapskraven som bedömningen ska utgå ifrån i det aktuella arbetsområdet och avgöra hur eleverna ska få visa sina kunskaper
- skapa förutsättningar för att följa och stödja elevernas kunskapsutveckling och kontinuerligt ge återkoppling på deras arbete

## 1.4 Lärarna gör fortlöpande bedömningar av elevernas kunskaper

Här undersöks om lärarna gör fortlöpande bedömningar av elevernas kunskaper samt om läraren ger framåtsyftande återkoppling kring vad eleverna behöver utveckla i förhållande till kunskapskraven och hur detta ska ske. Vidare handlar det om hur lärarens bedömning blir en integrerad del av undervisningen tillsammans med eleverna.

**Inom detta område granskas följande:**

- Läraren ger eleven förståelse för vilka kunskaper de ska ges möjlighet att utveckla i alla ämnen och på vilka grunder de bedöms (*Lgr 11, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Lgr 11, 2.7*).
- Lärarna följer elevernas kunskapsutveckling och ger kontinuerlig och framåtsyftande återkoppling kring vad eleverna behöver utveckla och hur detta ska ske så att bedömningen blir en integrerad del i undervisningen tillsammans med eleverna för att synliggöra lärandet (*10 kap. 13 § skollagen, Lgr 11, 2.7, AR Planering*).
- Lärarna bedömer elevernas kunskaper utifrån kunskapskraven i alla ämnen och använder aktuella bedömningsunderlag för att upprätta individuella utvecklingsplaner med skriftliga omdömen (*10 kap. 13 § skollagen, Lgr 11, 2.7*).
- Lärarna analyserar regelbundet de kunskaper eleven har visat, gör helhetsbedömningar av dessa och jämför med kursplanernas kunskapskrav (*Lgr 11, 2.7, AR Planering*).
- Lärarna använder resultaten från nationella proven för att bedöma elevers kunskapsutveckling (*9 kap. 20-22 §§ skolförordningen*).
- Lärarna använder ändamålsenliga rutiner och former för dokumentation som främjar elevernas kunskapsutveckling och väl återspeglar deras kunskaper i förhållande till kursplanernas kunskapskrav (*AR IUP, AR Planering*).

### Författningsstöd

#### 10 kap. 13 § skollagen

Vid utvecklingssamtalet ska läraren i en skriftlig individuell utvecklingsplan ge omdömen om elevens kunskapsutveckling i förhållande till kunskapskraven i de ämnen som eleven får undervisning i, och (...)

#### 9 kap. 20-22 §§ skolförordningen

#### Nationella ämnesprov

20 § Nationella ämnesprov ska användas i de ämnen och årskurser som anges i 21 § för att bedöma elevernas kunskaper i förhållande till kunskapskraven och, i årskurs 9, även som stöd för betygssättning.

21 § Ämnesprov ska användas i

1. matematik och svenska eller svenska som andraspråk i årskurs 3, 6 och 9,
2. engelska i årskurs 6 och 9, och
3. biologi, fysik eller kemi i årskurs 9.

Ämnesprov som avses i första stycket 3 ska fördelas så att varje elev ska delta i prov i endast ett ämne och att antalet provdeltagare så långt som möjligt blir lika stort för varje ämnesprov.

22 § Ämnesprov ska genomföras i slutet av årskursen. Statens skolverk får dock meddela föreskrifter om att ämnesprov i årskurs 9 får genomföras vid en annan tidpunkt.

Skolverket får meddela närmare föreskrifter om ämnesprov.

### **Lgr 11, 1 Skolans värdegrund och uppdrag**

#### **Rättigheter och skyldigheter**

Skolan ska klargöra för elever och föräldrar vilka mål utbildningen har, vilka krav skolan ställer och vilka rättigheter och skyldigheter elever och deras vårdnadshavare har /.../.

### **Lgr 11, 2.7 BEDÖMNING OCH BETYG**

/.../

#### **Mål**

**Skolans mål är att varje elev**

- utvecklar ett allt större ansvar för sina studier, och
- utvecklar förmågan att själv bedöma sina resultat och ställa egen och andras bedömning i relation till de egna arbetsprestationerna och förutsättningarna /.../.

#### **Riktlinjer**

##### **Läraren ska**

- genom utvecklingssamtal och den individuella utvecklingsplanen främja elevernas kunskapsmässiga och sociala utveckling,
- utifrån kursplanernas krav allsidigt utvärdera varje elevs kunskapsutveckling, muntligt och skriftligt redovisa detta för eleven och hemmen samt informera rektorn /.../.

#### **Allmänna råd och kommentarer, Den individuella utvecklingsplanen med skriftliga omdömen**

Utgångspunkter för den individuella utvecklingsplanen – bedömning och utvecklingssamtal

Skolans lärare bör

- ha gemensamma rutiner och former för dokumentation av eleverna kunskapsutveckling

- utveckla ett gemensamt och sakligt språk i dokumentationen

**Allmänna råd med kommentarer om planering och genomförande av undervisningen – för grundskolan, grundsärskolan, sameskolan och specialskolan**

Genomförande

Läraren bör i sin ledning av undervisningen

- försäkra sig om att undervisningen leder mot de mål som konkretiseras i planeringen genom att anpassa undervisningen till varje enskild elevs behov av stöd och stimulans
- se till att eleverna förstår syftet med de aktiviteter som ska ske i undervisningen, vilka kunskaper de ska ges möjlighet att utveckla samt hur de ska få visa sina kunskaper
- kontinuerligt ge varje elev konstruktiv återkoppling på hennes eller hans kunskapsutveckling och tydliggöra vad som behöver utvecklas vidare

Kunskapsbedömning

Läraren bör

- kontinuerligt analysera de kunskaper som eleven visat utifrån vad som behandlats i undervisningen, för att kunna göra helhetsbedömningar av kunskaperna och jämföra dessa med kunskapskraven
- använda sig av ändamålsenliga bedömningsformer som ger eleverna goda möjligheter att visa sina kunskaper på olika sätt

Dokumentation

Läraren bör

- dokumentera sina planeringar och uppföljningar så att de ger stöd för att
  - genomföra, följa upp och dokumentera undervisningen
  - kommunicera med elever och vårdnadshavare vad som är syftet med undervisningen och hur den ska genomföras
- använda sig av effektiva rutiner och former för dokumentation som väl återspeglar elevernas kunskaper och som ger grund för kommunikation av bedömning och betygssättning med elever och vårdnadshavare

## 1.5 Lärarna följer upp undervisningen

Här undersöks hur lärarna följer upp och utvärderar sin planering och undervisning samt bedömnings- och dokumentationsformer.

**Inom detta område granskas följande:**

- Lärarna analyserar i vilken utsträckning planeringen och genomförandet av undervisningen har gett eleverna möjlighet att utvecklas så långt som möjligt i förhållande till läroplanen (*AR Planering*).
- Lärarna identifierar vad som behöver utvecklas i den egna undervisningen för att eleverna ges förutsättningar att utvecklas så långt som möjligt i förhållande till läroplanen (*AR Planering*).
- Lärarna utvärderar i vilken mån bedömnings- och dokumentationsformerna som används är praktiska och ändamålsenliga (*AR Planering*).

### Författningsstöd

**Lgr 11, 2.7 Bedömning och betyg**

#### **RIKTLINJER**

##### **Läraren ska**

utifrån kursplanernas krav allsidigt utvärdera varje elevs kunskapsutveckling, muntligt och skriftligt redovisa detta för eleven och hemmen samt informera rektorn

**Allmänna råd med kommentarer om planering och genomförande av undervisningen – för grundskolan, grundsärskolan, sameskolan och specialskolan**

##### Uppföljning

Läraren bör

- analysera i vilken utsträckning planeringen och genomförandet av undervisningen har gett eleverna möjlighet att utvecklas så långt som möjligt i förhållande till de nationella målen
- identifiera vad som behöver utvecklas i den egna undervisningen för att eleverna ska ges förutsättningar att utvecklas så långt som möjligt i förhållande till de nationella målen, samt
- utvärdera i vilken mån de bedömnings- och dokumentationsformer som används är ändamålsenliga

##### Dokumentation

Läraren bör

- dokumentera sina planeringar och uppföljningar så att de ger stöd för att
  - genomföra, följa upp och utvärdera undervisningen

## 1.6 Lärarna ger vårdnadshavare fortlöpande information om elevernas kunskaper

Här undersöks om lärarna ger vårdnadshavare fortlöpande information om elevernas kunskapsutveckling i förhållande till kursplanerna.

**Inom detta område granskas följande:**

- Lärarna ger fortlöpande information om elevens kunskapsutveckling i förhållande till kursplanernas kunskapskrav (3 kap. 4 §, 10 kap. 12 § skollagen, Lgr 11, 2.4 och 2.7 ).

### Författningsstöd

#### 3 kap. 4 § skollagen

Eleven och elevens vårdnadshavare och vårdnadshavare för ett barn i förskolan ska fortlöpande informeras om elevens eller barnets utveckling.

#### 10 kap. 12 § skollagen

*Utvecklingssamtal och individuell utvecklingsplan*

Minst en gång varje termin ska läraren, eleven och elevens vårdnadshavare ha ett utvecklingssamtal om hur elevens kunskapsutveckling och sociala utveckling bäst kan stödjas. Informationen vid utvecklingssamtalet ska grunda sig på en utvärdering av elevens utveckling i förhållande till läroplanen.

#### Lgr 11, 2.4 SKOLA OCH HEM

Skolans och vårdnadshavarnas gemensamma ansvar för elevernas skolgång ska skapa de bästa möjliga förutsättningarna för barns och ungdomars utveckling och lärande.

#### Riktlinjer

##### Alla som arbetar i skolan ska

- samarbeta med elevernas vårdnadshavare så att man tillsammans kan utveckla skolans innehåll och verksamhet.

##### Läraren ska

- samverka med och fortlöpande informera föräldrarna om elevens skolsituation, trivsel och kunskapsutveckling, och
- hålla sig informerad om den enskilda elevens personliga situation och iaktta respekt för elevens integritet.

#### Lgr 11, 2.7 BEDÖMNING OCH BETYG

#### Riktlinjer

##### Läraren ska

- genom utvecklingssamtal och den individuella utvecklingsplanen främja elevernas kunskapsmässiga och sociala utveckling,
- utifrån kursplanernas krav allsidigt utvärdera varje elevs kunskapsutveckling, muntligt och skriftligt redovisa detta för eleven och hemmen samt informera rektorn,
- med utgångspunkt i föräldrarnas önskemål fortlöpande informera elever och hem om studieresultat och utvecklingsbehov

**Allmänna råd med kommentarer om planering och genomförande av undervisningen – för grundskolan, grundsärskolan, sameskolan och specialskolan**

#### Dokumentation

Läraren bör

- använda sig av effektiva rutiner och former för dokumentation som väl återspeglar elevens kunskaper och som ger grund för kommunikation av bedömning och betygsättning med elever och vårdnadshavare

## 2. Ges eleverna möjlighet att visa de kunskaper som framgår kursplanernas kunskapskrav?

### 2.1 Lärarna använder ett allsidigt underlag för att bedöma elevernas kunskaper

Här undersöks om läraren har ett allsidigt underlag för att bedöma elevernas kunskaper och om lärarna använder olika underlag för bedömning samt om eleverna ges möjlighet att visa sina kunskaper på olika sätt.

**Inom detta område granskas följande:**

- Lärarnas bedömning av elevernas kunskaper är allsidig och olika underlag används för att analysera kunskaperna så att eleverna ges goda möjligheter att visa sina kunskaper på olika sätt (*Lgr 11, 2.7, AR Planering*).

#### **Författningsstöd**

##### **Lgr 11, 2.7 BEDÖMNING OCH BETYG**

Skolans mål är att varje elev

- utvecklar ett allt större ansvar för sina studier, och
- utvecklar förmågan att själv bedöma sina resultat och ställa egen och andras bedömning i relation till de egna arbetsprestationerna och förutsättningarna.

##### **Riktlinjer**

**Läraren ska**

/.../

- utifrån kursplanernas krav allsidigt utvärdera varje elevs kunskapsutveckling, muntligt och skriftligt redovisa detta för eleven och hemmen samt informera rektorn /.../

**Allmänna råd med kommentarer om planering och genomförande av undervisningen – för grundskolan, grundsärskolan, sameskolan och specialskolan**

**Kunskapsbedömning**

Läraren bör

- använda sig av ändamålsenliga bedömningsformer som ger eleverna goda möjligheter att visa sina kunskaper på olika sätt

## 2.2 Vårdnadshavares kännedom om kunskapskraven

Här undersöks om lärarna ger vårdnadshavare information om kunskapskraven i alla ämnen som eleven får undervisning i.

**Inom detta område granskas följande:**

- Lärarna ger vårdnadshavarna information om kunskapskraven i alla ämnen som eleverna får undervisning i (*Lgr 11,1 Skolans värdegrund och uppdrag, 2.4., AR IUP*).

### Författningsstöd

**Lgr 11, 1, Skolans värdegrund och uppdrag**

**Rättigheter och skyldigheter**

Skolan ska klargöra för elever och föräldrar vilka mål utbildningen har, vilka krav skolan ställer och vilka rättigheter och skyldigheter elever och deras vårdnadshavare har. Att den enskilda skolan är tydlig i fråga om mål, innehåll och arbetsformer är en förutsättning för elevers och vårdnadshavares rätt till inflytande och påverkan. Det är inte minst viktigt som underlag för den enskildes val i skolan. /.../

**Lgr 11, 2.4**

Läraren ska

Samverka med och fortlöpande informera föräldrarna om elevens skolsituation, trivsel och kunskapsutveckling,

**Allmänna råd och kommentarer, Den individuella utvecklingsplanen med skriftliga omdömen**

**Utgångspunkter för den individuella utvecklingsplanen – bedömning och utvecklingssamtal**

Elevers lärare bör

- beskriva hur de nationella målen har konkretiserats i undervisningen

Den individuella utvecklingsplanens innehåll

*De skriftliga omdömena bör*

- utformas så att eleven och vårdnadshavaren får tydlig information om elevens kunskaper i relation till de nationella målen och lyfta fram elevens utvecklingsmöjligheter i syfte att stimulera fortsatt lärande

*Den framsyftande planeringen bör*

- sammanfattande ange vilka kunskaper och förmågor eleven ska utveckla.

**Allmänna råd med kommentarer om planering och genomförande av undervisningen – för grundskolan, grundsärskolan, sameskolan och specialskolan**

Dokumentation

Läraren bör

- dokumentera sina planeringar och uppföljningar så att de ger stöd för att
  - kommunicera med elever och vårdnadshavare vad syftet är med undervisningen och hur den ska genomföras.